

حقوق کارگران در ایران

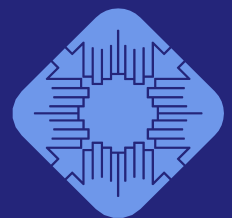
حق‌خواهی بازنشستگان، وحدت کارگران نفت، و خیزش معلمان

گزارش سالانه کارگری بنیاد رسانه‌ای زمانه

شماره ۴

سال ۱۴۰۰

فهرست مطالب

درباره گزارش‌های کارگری زمانه	۵
سالی که گذشت در یک نگاه	۶
گلوله پاسخ اعتراض است!	۹
مزد کارگران را نمی‌دهند	۱۱
عمده‌ترین اعتراضات	۱۴
• بازنشستگان: حق‌خواهی در خیابان	۱۴
• کارگران نفت: اتحاد در برابر استثمار	۱۷
• معدنکاران علیه غارت	۲۱
• معلمان: آموزش سازمان‌یابی	۲۳
• کارکنان سلامت: بی‌پناه در مقابل ویروس کالایی‌سازی	۲۵
سرکوب: زندان، شلاق و اخراج	۲۷
کودکان کار	۳۲
مهاجران	۳۴
کارگران غیررسمی	۳۵
محل کار همچون قتل‌گاه کارگران	۳۶

حق‌خواهی بازنشستگان، وحدت کارگران نفت، و خیزش معلمان

حقوق کارگران در سال ۱۴۰۰

گزارش سالانه کارگری بنیاد رسانه‌ای زمانه

شماره ۴

درباره گزارش‌های کارگری زمانه

زمانه در چهار سال گذشته ۱۹ خبرنامه کارگری (هر دو ماه یا سه ماه یک بار)، ۵ خبرنامه ویژه (در مورد پرستاران، سرکوب مزدی، کارگران پیمانی صنعت نفت، معلمان، و سرکوب فعالیت‌های صنفی) و ۳ سالنامه کارگری به زبان‌های فارسی و انگلیسی منتشر کرده است. آنچه پیش رو دارید چهارمین سالنامه کارگری زمانه است که مسائل مربوط به حقوق کارگران را در بازه زمانی حدودی ۲۰۲۱/۱۴۰۰ در برمی‌گیرد.

برای دریافت خبرنامه‌های زمانه به [صفحه ویژه حقوق کارگران در زمانه](#) مراجعه کنید.

سالی که گذشت در یک نگاه

اقتصاد ایران متأثر از تحریم‌های آمریکا و فساد ساختاری و البته همه‌گیری کووید-۱۹ یکی از سخت‌ترین سال‌های خود را سپری کرد. در انتخابات مهندسی شده ریاست جمهوری که با حضور نامزدهای یک جناح برگزار شد، ابراهیم رئیسی (عضو هیئت مرگ کشتار زندانیان سیاسی ۱۳۶۷) به عنوان رئیس دولت معرفی شد.

با معرفی رئیسی به عنوان رئیس قوه مجریه، غلامحسین محسنی اژه‌ای بر صندلی ریاست قوه قضاییه نشست. تغییر در قوه مجریه و قوه قضاییه اما موجب تغییر سیاست‌های ضد کارگری و بازار محور نشد. روند سرکوب فعالان حقوق کارگر نیز ادامه یافت.

دولت سیزدهم پس از شش ماه وقفه به مذاکرات نجات برجام برگشت؛ این مذاکرات از ماه ژوئن ۲۰۲۱ به بهانه تغییر قوه مجریه متوقف شده بود. گفت‌وگوها اما تا پایان سال به نتیجه نرسید. این در حالی است که تحریم‌های هسته‌ای، اقتصاد ایران را فلج کرده و تأمین معیشت برای انبوهی از کارگران و مزدبگیران ناممکن شده است.

بر اساس برآورد نهادهای حکومتی، اقتصاد ایران بدون لغو تحریم‌ها فاصله زیادی با ورشکستگی ندارد. یک گزارش منسوب به سازمان برنامه و بودجه که تابستان ۲۰۲۱ منتشر شد نشان می‌دهد در صورتی که تحریم‌ها لغو نشود اقتصاد ایران تا سه سال آینده ورشکسته خواهد شد.^۱ مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی کسری بودجه در سال ۱۴۰۰/۲۰۲۱ را رقمی بالغ بر ۳۵۰ هزار تا ۴۰۰ هزار میلیارد تومان تخمین زده است.^۲ این در حالی است که بدهی دولت به نظام بانکی و بخش حقیقی و حقوقی به ۱۵۰۰ هزار میلیارد تومان رسیده است.^۳

راهکار دولت برای تأمین کسری بودجه کاهش بودجه امور اجتماعی و استقراض مستقیم و غیرمستقیم از نظام بانکی است. لوايح و طرح‌های مرتبط با افزایش حقوق بازنشستگان، معلمان، کارکنان دستگاه قضایی، کارکنان بخش سلامت به بهانه کسری بودجه و کمبود منابع مالی در مجلس شورای اسلامی در سال گذشته تعدیل شدند یا به حالت تعلیق درآمدند.

دولت در لایحه بودجه به صورت رسمی تخصیص ارز ترجیحی برای واردات دارو و کالاهای اساسی را حذف کرد؛ تصمیمی که به باور کارشناسان مستقل و نمایندگان مجلس شورای اسلامی قیمت

^۱ [رادیو زمانه](#)، ۲۵ مهر ۱۴۰۰

^۲ [تجارت نیوز](#)، ۲۳ مهر ۱۴۰۰

^۳ [روزنامه اعتماد](#)، ۲۹ آبان ۱۴۰۰

کالاهای خوراکی و دارو را چهار تا شش برابر افزایش خواهد داد.^۴

نرخ تورم در آخر سال (نوامبر-دسامبر ۲۰۲۱ / آذر ۱۴۰۰)، ۴۳.۷ درصد گزارش شد. این شاخص برای کالاهای خوراکی و آشامیدنی بالاتر از ۶۰ درصد بود.^۵ نرخ واقعی تورم برای مصرف‌کنندگان بالاتر از گزارش نهادهای رسمی است؛ در سال گذشته، قیمت برخی کالاهای خوراکی تا بیش از دو برابر افزایش یافت.

در شرایطی که شمار بیکاران متأثر از رکود اقتصادی افزایش یافته، افزایش قیمت کالاهای خوراکی جمعیت زیر خط فقر را نسبت به سال‌های قبل افزایش داده است. وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی برآورد کرده حدود یک سوم جمعیت زیر خط فقر قرار دارند. رئیس مرکز پژوهش‌های تأمین اجتماعی نیز به استناد گزارش‌های پژوهشی اعلام کرد: ۳۱,۸ درصد جمعیت مناطق شهری و ۵۰ درصد جمعیت مناطق روستایی «زیر خط فقر مطلق» قرار دارند.^۶ مدیرکل دفتر بهبود تغذیه وزارت بهداشت و درمان هم از بروز ناامنی غذایی در هشت استان و افزایش شمار کودکان زیر ۵ سال که از سوء تغذیه رنج می‌برند، خبر داد.^۷

مرکز آمار، نرخ بیکاری را در پاییز ۸/۹ درصد اعلام کرد. این رقم اما با واقعیت فاصله زیادی دارد.^۸ آمارهای رسمی کاهش نرخ بیکاری را در دو سال اخیر نشان می‌دهند اما این کاهش در حقیقت متأثر از کاهش نرخ مشارکت اقتصادی است.

نرخ مشارکت اقتصادی در پاییز ۱۴۰۰ با ۰/۵ درصد کاهش نسبت به پاییز سال گذشته به ۴۰/۹ درصد رسید.

در همین فاصله، بر اساس گزارش مرکز آمار، نرخ مشارکت اقتصادی زنان با یک درصد کاهش به ۱۳/۱ درصد تنزل یافته است. نرخ مشارکت اقتصادی مردان نیز کاهش کوچکی داشته و به ۶۸/۷ درصد رسیده است.

درصد زنان شاغل (۱۱/۳ درصد) نیز در پاییز ۱۴۰۰ همانند سال‌های قبل حدود پنج تا شش برابر کمتر از درصد مردان شاغل (۶۳/۵ درصد) بوده است.^۹

^۴ [رادیو زمانه](#)، ۱۹ دی ۱۴۰۰

^۵ [تجارت نیوز](#)، ۱ دی ۱۴۰۰

^۶ [ایسنا](#)، ۲۳ آبان ۱۴۰۰

^۷ [رادیو زمانه](#)، ۲۵ مهر ۱۴۰۰

^۸ [مرکز آمار ایران](#)، نتایج سرشماری نیروی کار پاییز ۱۴۰۰

^۹ [مرکز آمار ایران](#)، نتایج سرشماری نیروی کار پاییز ۱۴۰۰

به اذعان وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی ۱۴ میلیون نفر «بیکار» یا «شبه بیکار» اند.^{۱۰} نتایج یک تحقیق نشان می‌دهد که در سال ۱۳۹۹ بیش از نیمی از جمعیت شاغل در مشاغل «غیر رسمی» مشغول به کار بوده‌اند.^{۱۱} تعداد کارگران «مشاغل غیررسمی»، یعنی آن دسته از مشاغلی که فاقد قرارداد کار مشخص، پوشش بیمه تأمین اجتماعی و دستمزد مصوب هستند، در سال گذشته بیش از ۱۳ میلیون نفر برآورد شده بود.^{۱۲}

برآورد وزارت کار حاکی از بین رفتن یک میلیون تا یک میلیون و ۵۰۰ هزار شغل بر اثر کرونا است. نهادهای حکومتی ایران مدعی‌اند که بخش بزرگی از مشاغل از دست رفته «احیا» شده‌اند.

^{۱۰} ایمن، ۹ آذر ۱۴۰۰

^{۱۱} گزارش تفصیلی اشتغال بخش رسمی و غیررسمی در سال ۱۳۹۸-۱۳۹۹

^{۱۲} رادیو زمانه، ۱۲ آبان ۱۴۰۰

گلوله پاسخ اعتراض است!

تداوم تحریم‌ها، سیاست‌گذاری‌های معطوف به بازار آزاد، کسری بودجه، اقتصاد رانتي و ساختار آلوده به فساد در کنار یکدیگر ایران را به بحران‌های متعدد روبرو کرده است.

بحران خشکسالی به کوچ اجباری ده‌ها هزار نفر از روستاها و شهرهای درگیر با بحران آبی به حاشیه شهرهای «برخوردارتر» انجامیده است؛ و این می‌تواند آغاز بزرگترین کوچ اجباری و جابجایی جمعیتی در ایران باشد.

در سالی که گذشت، کشاورزان در نقاط مختلف ایران، به ویژه در استان‌های خوزستان، اصفهان، چهارمحال و بختیاری و هرمزگان به خیابان آمدند. در خوزستان یکی از گسترده‌ترین اعتراضات به کمبود آب در تابستان رخ داد و دست‌کم دو هفته تداوم یافت. بر اساس اعلام رسانه‌های داخلی، در جریان اعتراضات به کم‌آبی در خوزستان که به «قیام تشنگان» مشهور شد، هشت نفر به ضرب گلوله ماموران حکومتی کشته و صدها تن بازداشت شدند.^{۱۳}

در اصفهان نیز کشاورزان در اعتراض به تأمین نشدن حقا به انتقال آب به استان‌های همجوار نزدیک به یک هفته تجمع کردند. تجمع اعتراضی در اصفهان به استان‌های همجوار، چهارمحال و بختیاری و لرستان نیز سرایت کرد. حکومت که در ابتدا از «اعتراضات مسالمت‌آمیز» استقبال کرده و با آن «همدلی» نشان داده بود، پس از چند روز دستور یورش به معترضان را صادر کرد: نیروهای انتظامی و امنیتی بیش از ۲۰۰ نفر را بازداشت و با شلیک ساچمه شمار زیادی را مجروح کردند.^{۱۴}

اصفهان در سال‌های اخیر شاهد اعتراضات گسترده کشاورزان بوده است. کم‌آبی در این استان موجب زیان گسترده کشاورزان و کوچ اجباری آنها شده است. به گفته یک عضو شورای عالی استان‌ها، بیش از ۵۰ درصد کشاورزان در سه استان یزد، اصفهان و چهارمحال و بختیاری شغل‌شان را از دست داده‌اند و به کارگری و مسافرکشی روی آورده‌اند.^{۱۵}

کشاورزان اصفهانی معتقدند که حکومت با انتقال آب برای صنایع فولادی مستقر در استان‌های یزد و اصفهان، سهم آب کشاورزان را کاهش داده است.

شرایط در استان سیستان و بلوچستان که از خشکسالی‌های پی‌در پی و محرومیت رنج می‌برد از اصفهان و خوزستان وخیم‌تر است. کشاورزان از روستاها به حاشیه شهرها کوچ کرده‌اند و به گفته

^{۱۳} [رادیو زمانه](#)، ۱۴ مرداد ۱۴۰۰

^{۱۴} [رادیو زمانه](#)، ۴ آذر ۱۴۰۰

^{۱۵} [رادیو زمانه](#)، ۷ آذر ۱۴۰۰

مسئولان محلی و نمایندگان مجلس این استان در آستانه یک وضعیت بحرانی قرار دارد.^{۱۶}

زاهدان، مرکز استان سیستان و بلوچستان و چابهار، منطقه آزاد واقع در این استان، از بزرگ‌ترین کانون‌های حاشیه‌نشینی کشور به شمار می‌روند.

استان سیستان و بلوچستان از محروم‌ترین استان‌های ایران است و بسیاری از ساکنان آن به دلیل خشکسالی طولانی و عدم تخصیص بودجه از سوی دولت برای توسعه با مشکلات عمده معیشتی دست به گریبان هستند. ویران شدن کشاورزی، عدم توسعه صنعتی و بیکاری گسترده، سوخت‌بری را به یکی از راه‌های تأمین معاش مردم این منطقه تبدیل کرده است.

۲۲ فوریه / ۴ اسفند، نیروهای نظامی ایران سوخت‌بران را در گذرگاه رسمی شمسر در نزدیکی سراوان هدف شلیک قرار دارند. کمپین فعالان بلوچ حداقل ۱۰ تن از کشته‌شدگان و ۵ زخمی‌شدگان بر اثر تیراندازی ماموران نظامی ایران را احراز هویت کرده است.^{۱۷} شلیک به سوخت‌بران موجب اعتراض گسترده در بلوچستان شد و به دنبال آن دست‌کم ۱۶ تن بازداشت شدند و اینترنت و شبکه ارتباطی تلفن همراه در سراوان و دیگر شهرهای بلوچستان مختل شد.^{۱۸}

^{۱۶} [رادیو زمانه](#)، ۱۲ مرداد ۱۴۰۰

^{۱۷} [کمپین فعالان بلوچ](#)، ۲۳ فوریه ۲۰۲۱

^{۱۸} [رادیو زمانه](#) ۲۷ فوریه ۲۰۲۱

مزد کارگران را نمی‌دهند

در سالی که گذشت بالغ بر سه هزار تجمع و اعتصاب کارگری/ صنفی در نقاط مختلف ایران گزارش شد. «دستمزد معوق» و «حقوق ناکافی» اصلی‌ترین عامل اعتراضات کارگری بود.

به صورت میانگین در هر روز سال ۲۰۲۱ حدود ۳/۵ تجمع اعتراضی صنفی-کارگری در شهرهای مختلف ایران برگزار شد. در کمتر از هر دو روز نیز حداقل یک اعتصاب کارگری-صنفی رخ داد. رسانه‌های خبری و گروه‌های مدافع حقوق کارگران در یک سال گذشته ۶۱۸ تجمع و ۳۳۹ اعتصاب کارگری را ثبت کردند.

به لحاظ فراوانی کارگران شهرداری‌ها در شهرهای مختلف بیشترین مورد اعتراض را داشتند. دستمزد معوقه که در برخی شهرداری‌ها به بیشتر از یک سال می‌رسد و قراردادهای موقت بهره‌کشانه پیمانکاران اصلی‌ترین دلیل اعتراض کارگران شهرداری‌ها بود.

بر اساس گزارش‌های منتشر شده در رسانه‌های خبری ایران، طی یک سال گذشته کارگران شهرداری در دست کم ۵۷ شهر به دلیل «تاخیر در پرداخت دستمزد»، «ناامنی شغلی و قراردادهای موقت»، «سوء استفاده پیمانکاران» و «دستمزد اندک» دست به اعتراض زدند (یا در قالب اعتصاب و تجمع، یا در جریان دیدار با مسئولان استانی، یا از طریق گفت‌وگو با رسانه‌ها).

معوقه مزدی کارگران بخش‌های مختلف در سال گذشته حداقل ۱۴۷ ماه برآورد شده است که بخش بزرگی از آن به کارگران شهرداری و خدمات عمومی مربوط است.^{۱۹}

دایره اعتراضات کارگران با به نزدیک شدن به پایان سال گسترده تر شد.

شورای عالی کار در اسفند ماه/ مارس ۲۰۲۱، حداقل دستمزد را ۲ میلیون و ۶۵۲ هزار تومان تعیین کرد.^{۲۰} بر اساس این مصوبه حداقل حقوق ماهیانه یک کارگر حداقل‌بگیر بدون سابقه کار و دارای یک فرزند ۳ میلیون ۷۶۹ هزار و ۵۰۶ تومان تعیین شد در حالی که هزینه معیشت ۶ میلیون و ۸۹۰ هزار تومان تعیین شده بود.

سرکوب مزدی کارگران که هر سال تکرار می‌شود اعتراض گروه‌های مختلف کارگری را در سراسر ایران برانگیخت.

در جدول زیر گزیده‌ای از اعتراضات کارگران در یک سال گذشته آمده است.

^{۱۹} نگاه کنید به خبرنامه کارگری شماره ۱۸ بنیاد رسانه‌ای زمانه

^{۲۰} [رادیو زمانه](#)، ۱۴ مارس ۲۰۲۱

دلیل اعتراض	شکل اعتراض	توضیحات
دستمزد معوقه	کارگران شهرداری در حداقل ۵۷ شهر کارگران سبلان پارچه اردبیل لاستیک بارز کردستان، واحد موتورسازی تراکتورسازی تبریز روغن نباتی نینا سیرجان ماشین سازی اراک حدید مبتکران راهداری مریوان سیمان جوین نگهداری خط و ابنیه فنی راه آهن مترو هشتگرد مترو اهواز پرستاران در چند بیمارستان آذرکام ارومیه کاوه فلوت ساوه کشت و صنعت لرستان نگین نخ لوله سازی ماهشهر مخابرات استانی صنایع مخابراتی شیراز داماش نیشکر هفت تپه سد سفارود	دستمزد معوقه کارگران در شهرداری ها به ۱۸ ماه نیز رسیده است.
قرارداد موقت و	نگهداری خط و ابنیه فنی راه آهن نیشکر هفت تپه	واسپاری پروژه های دولتی و فروش کارخانه ها به بخش خصوصی قراردادهای

نامنی شغلی کارگران پیمانی بخش نفت و گاز در بیش از ۱۲۰ کارگاه کارکنان قراردادی برق کارکنان آبفای روستایی خوزستان معلمان خرید خدمت پرستاران ۸۹ روزه پرستاران قرارداد موقت آتش نشان ها در شهرکرد	موقت را رواج داده است. به گفته فعالان کارگری حدود ۹۰ درصد کارگران با قراردادهای موقت مشغول به کار هستند. نهادهای دولتی و بنگاه های خصوصی غالباً در پایان هر فصل کارگران قراردادی را اخراج می کنند.
تبعیض در نظام دستمزد پرستاران کارگران نگهداری خط و ابنیه فنی کارگران ارکان ثالث نفت و گاز کارگران پیمانی نفت و گاز بازنشستگان تأمین اجتماعی بازنشستگان صندوق فولاد معلمان غیررسمی	* قراردادهای متفاوت موجب تفاوت دستمزد کارگران رسمی و پیمانی شده است. در بخش درمان ۱۷ نوع قرارداد کاری وجود دارد. * در بخش انرژی نیز کارگران به واسطه قراردادهای متفاوت دستمزد متفاوت دریافت می کنند. شکاف دستمزد کارگران غیررسمی و رسمی بیشتر از ۲۰ میلیون تومان است. * دریافتی بازنشستگان صندوق کشوری و لشکری که کارکنان رسمی دولت را شامل می شود حداقل سه برابر بازنشستگان تأمین اجتماعی است.
خصوصی سازی کارگران کشت و صنعت نیشکر هفت تپه کارگران معادن زغال سنگ کرمان معلمان آموزش و پرورش پرستاران بیمارستان خمینی کرج قند یاسوج کشت و صنعت مغان	در نیشکر هفت تپه کارگران به یک پیروزی تاریخی دست یافتند. دادگاه به خلع ید از مالکان این کارخانه رای داد. شرکت به صورت موقت تحت نظارت دولت است.

فقر و فقدان حمایت‌های دولتی	کارگران ساختمانی دستفروشان کشاورزان منع شده از کشت	در دوره همه‌گیری کرونا دست‌کم ۱/۵ میلیون کارگر بیکار شدند. شمار محدودی از آنها توانستند از بیمه بیکاری برخوردار شوند.. کاهش مشاغل «رسمی» شمار کارگران غیررسمی را افزایش داده است. اغلب این کارگران نه از بیمه برخوردار هستند و نه از کمک‌های دولت. رکود در ساخت و ساز، کارگران ساختمانی را بیکار کرده است.
------------------------------------	---	---

عمده‌ترین اعتراضات

• بازنشستگان: حق خواهی در خیابان

۱۸ صندوق بازنشستگی در ایران ۶ میلیون و ۸۹۰ هزار نفر را تحت پوشش دارند. بیش از دو سوم این جمعیت، تحت پوشش دو صندوق بزرگ سازمان تأمین اجتماعی (۴ میلیون و ۲۲۸ هزار و ۸۹۹ نفر) و صندوق بازنشستگی کشوری و لشکری (۱ میلیون و ۵۰۷ هزار و ۴۸ نفر) هستند. سازمان تأمین اجتماعی نیروهای مسلح با ۷۰۰ هزار مستمری‌بگیر سومین صندوق بزرگ به شمار می‌رود. سهم سایر صندوق‌ها از جمعیت مستمری‌بگیر، اعم از بازنشسته، کار افتاده و یا بازمانده بازنشسته‌ها بالغ بر ۴۶۰ هزار نفر است.^{۲۱}

دیوان محاسبات در یک گزارش اعلام کرد: تنها ۱۱ درصد بازنشستگان دریافتی ماهانه بیشتر از ۱۰ میلیون تومان دارند و حقوق ۸۹ درصد آنها بین ۵ تا ۱۰ میلیون تومان است.^{۲۲}

بازنشستگان تأمین اجتماعی که جمعیت غالب بازنشستگان را تشکیل می‌دهند، حقوق بازنشستگی کمتری نسبت به سایر بازنشستگان دریافت می‌کنند. بالغ بر ۶۰ درصد آنها حتی پس از اجرای مرحله دوم متناسب‌سازی حقوق ماهانه کمتر از ۵ میلیون تومان دریافت می‌کنند. به گفته مسئولان کانون‌های بازنشستگی، از تشکلهای غیرمستقل و وابسته به دولت، از هر ۱۰ بازنشسته ۶ نفر

^{۲۱} سازمان تأمین اجتماعی در آیینیه امار، شهریور ۱۴۰۰

^{۲۲} خبرگزاری فارس، ۷ مهر ۱۴۰۰

همسان سازی حقوق بازنشستگان تأمین اجتماعی در سال ۱۳۹۹ به صورت ناقص اجرا شد. کابینه پیشین ایران در ماه های آخر فعالیتش لایحه همسان سازی حقوق بازنشستگان را به مجلس فرستاد. با تغییر کابینه، رئیس سازمان برنامه و بودجه و نمایندگان مجلس، لایحه دولت را «دارای بار مالی» و «تورمزا» خواندند و بررسی و تصویب آن را به تاخیر انداختند، امری که اعتراض بازنشستگان را به همراه داشت.

در یک سال گذشته، علاوه بر بازنشستگان تأمین اجتماعی، بازنشستگان صندوق حمایت از کارکنان صنایع فولادی، هواپیمایی جمهوری اسلامی و چند گروه دیگر حداقل یک مرتبه در مقابل نهادهای حکومتی تجمع کردند.

گروه معترض	مطالبه	شیوه های اعتراض
بازنشستگان تأمین اجتماعی	• همسان سازی حقوق • بیمه درمانی کامل و رایگان • افزایش حقوق ها مطابق با نرخ تورم واقعی و سبد معیشت • پرداخت بدهی دولت به تأمین اجتماعی • تغییر شیوه انتخاب هیئت امنای سازمان تأمین اجتماعی • واگذاری سهام شرکت های شستا به کارگران و بازنشستگان • رفع تبعیض در پرداخت حقوق میان بازنشستگان سایر صندوق های عمومی با بازنشستگان دولتی	• تجمع در مقابل مجلس • تجمع در شهرهای مختلف • نامه نگاری با مجلس • نامه نگاری با مدیرعامل صندوق بازنشستگی تأمین اجتماعی • تجمع در روزهای یکشنبه هفته موسوم به «یکشنبه های اعتراضی»

	• مخالفت با فروش سهام بانک رفاه کارگران • تشکیل شورای عالی تأمین اجتماعی با مشارکت نمایندگان کارگران و بازنشستگان	
• تجمع هفتگی در شهرهای مختلف	• همسان سازی حقوق • افزایش حقوق بر مبنای نرخ واقعی تورم و سبد معیشت • رفع تبعیض در پرداخت حقوق میان بازنشستگان سایر صندوق‌ها با بازنشستگان لشکری و کشوری	بازنشستگان فولاد
• تجمع در تهران	• افزایش حقوق دوره بازنشستگی • پرداخت سنوات و مطالبات معوق	بازنشستگان هواپیمایی ایران
• تجمع در شهرهای مختلف	• همسان سازی حقوق • تصویب لایحه رتبه‌بندی • افزایش حقوق بر مبنای نرخ واقعی تورم و سبد معیشت • توقف سرکوب و پرونده سازی برای فعالان صنفی	معلمان بازنشسته
• تجمع	• پرداخت معوقات مزدی	بازنشستگان مخابرات راه دور شیراز
• تجمع در تهران	• همسان سازی حقوق • افزایش حقوق بر مبنای سبد معیشت و نرخ واقعی تورم • حق درمان کامل و رایگان	بازنشستگان صدا و سیما
• تجمع در تهران	• پرداخت سنوات معوق	بازنشستگان

		اتوبوسرانی تهران
--	--	------------------

• کارگران نفت: اتحاد در برابر استثمار

«برون سپاری» پروژه‌های میدان‌های نفت و گاز و خصوصی‌سازی پالایشگاه‌ها و صنایع پتروشیمی در طی چند دهه گذشته شرایط کار و زندگی را برای کارگران غیرقابل تحمل کرده است.

کارگران پروژه‌ای در زمستان سال گذشته با نامه‌نگاری و اعتصاب‌های پراکنده خواستار رفع مشکلاتشان شدند. زیست در سکونتگاه و خوابگاه‌های نامناسب، دستمزد اندک، تبعیض میان کارگران رسمی و کارگران پیمانی و شکل‌های گوناگون قراردادهای پیمانی، تاخیر در پرداخت دستمزدها و بهره‌کشی شرکت‌های پیمانکاری اصلی‌ترین عامل اعتراض کارگران پیمانی نفت و گاز بود که در آخرین روزهای خرداد از پالایشگاه بیدخون در منطقه ویژه انرژی عسلویه آغاز شد و به سرعت به بیش از ۱۰۰ کارگاه و پالایشگاه نفت و گاز و پتروشیمی در سراسر ایران گسترش یافت.^{۲۴}

مطالبات کارگران پیمانی که تابستان سال ۱۳۹۹ نیز اعتصاب کرده بودند، عبارت بودند از:

- حذف شرکت‌های پیمانکاری
- کاهش ساعت کار
- کاهش روزهای کاری از ۲۰ روز به ۱۴ روز و افزایش روزهای استراحت
- افزایش حداقل دستمزد به ۱۲ میلیون تومان
- بهبود وضعیت اقامتگاه و کیفیت غذا و خدمات بهداشتی
- حق ایجاد تشکل کارگری
- لغو قوانین مناطق آزاد تجاری و ویژه اقتصادی
- ممنوعیت اخراج کارگران

^{۲۴} [رادیو زمانه](#)، ۱ تیر ۱۴۰۰

اعتراضات کارگران تا روزهای پایانی تابستان ادامه یافت. با پذیرش بخشی از مطالبات کارگران از سوی پیمانکاران، کارگران به محل کار بازگشتند. نمایندگان مجلس وعده کردند طرح «ساماندهی استخدام کارکنان دولت» را تصویب کنند. این طرح تا پایان سال به صحن علنی مجلس نرسید.

گروه معترض	مطالبه
کارگران دستورکاری (قرارداد حجمی) شرکت بهره‌برداری نفت و گاز گچساران ^{۲۵}	بلاتکلیفی، تبعیض در دستمزدها
جوشکاران و کارگران پالایشگاه بیدبلند بهبهان	عدم افزایش دستمزد، نامشخص بودن وضعیت قراردادهای، دستمزد ناکافی ^{۲۶}
کارگران ترابری نفت و گاز پارسین ^{۲۷}	حذف از سامانه اطلاعات پیمانکاران نیروی انسانی و کنار گذاشته شدن از طرح طبقه‌بندی مشاغل
کارگران شرکت لیدوما در پارس جنوبی	نابرابری دستمزد، عدم اجرای طرح رتبه‌بندی
کارگران پالایشگاه آبادان ^{۲۸}	عدم افزایش دستمزد، وضعیت قراردادهای
پتروشیمی تخت جمشید پارس جنوبی ^{۲۹}	عدم افزایش حقوق‌ها طبق قانون کار، وضعیت مرخصی‌ها
کارگران پیمانی شرکت ملی حفاری ایران ^{۳۰}	اخراج کارگران
کارگران رسمی وزارت نفت ^{۳۱}	عدم افزایش دستمزد، وضعیت اساسنامه صندوق بازنشستگی، عدم پرداخت کامل پاداش و حق سنوات

^{۲۵} [فانوس زاگرس](#)، ۱۸ فروردین ۱۴۰۰

^{۲۶} [ایران کارگر](#)، ۲۱ اردیبهشت ۱۴۰۰

^{۲۷} [خبرگزاری کار ایران](#)، ۲۳ فروردین ۱۴۰۰

^{۲۸} [اتحادیه آزاد کارگران](#)، ۴ اردیبهشت ۱۴۰۰

^{۲۹} [خبرگزاری دانشجویان ایران](#)، ۲ اردیبهشت ۱۴۰۰

^{۳۰} [اتحادیه آزاد کارگران](#)، ۱۴ اردیبهشت ۱۴۰۰

^{۳۱} [رادیو زمانه](#)، ۵ خرداد ۱۴۰۰

کارگران مدت موقت نفت منطقه ویژه پتروشیمی ^{۳۲}	عدم اجرای طرح طبقه‌بندی، وضعیت قرارداد پیمانکارها
کارگران پیمانی وزارت نفت	عدم همسان سازی حقوق‌ها، وضعیت قرارداد با شرکت‌های پیمانکاری
کارگران ای جی سی عسلویه	مزد ناکافی
کارگران هلدینگ خلیج فارس	مزد ناکافی (کارگران خواستار افزایش ۲۵ درصدی حقوق اند)
کارگران مدت موقت وزارت نفت	وضعیت قراردادهای، مزد ناکافی
پتروشیمی بوشهر ^{۳۳}	عدم تحقق وعده‌های پیمانکار در باره بهبود وضعیت اقامتگاه، کاهش روزهای کار، افزایش دستمزد
پتروشیمی رازی ^{۳۴}	طرح طبقه‌بندی، پرداخت مطالبات مزدی معوق، بهبود کیفیت اقامتگاه و غذا، بیمه درمان کامل و رایگان
پالایشگاه فجر جم ^{۳۵}	تبعیض دستمزد نیروهای رسمی و غیررسمی، کاهش ساعت کاری، تغییر شیفت‌ها
پتروشیمی بندر امام ^{۳۶}	موقتی‌سازی نیروی کار، واسپاری کارگران به شرکت‌های پیمانی

^{۳۲} [خبرگزاری کار ایران](#)، ۲۲ اردیبهشت ۱۴۰۰

^{۳۳} [شورای سازماندهی اعتصاب کارگران پیمانی نفت](#)، ۲۷ مهر ۱۴۰۰

^{۳۴} [ایبنا](#)، ۸ آبان ۱۴۰۰

^{۳۵} [ایسنا](#)، ۲۹ شهریور

^{۳۶} [خبرگزاری کار ایران](#)، ۲۰ مهر ۱۴۰۰

کارگران فاز ۱۴ عسلویه ^{۳۷}	عدم تحقق وعده‌های پیمانکاران در باره طرح ده روز استراحت / بیست روز کار، بهبود وضعیت پرداخت دستمزد، بهبود کیفیت اقامتگاه‌ها (در ادامه اعتصاب فراگیر تابستان)
پتروپالایش کنگان	عدم تحقق وعده‌های پیمانکاران در باره طرح ده/ بیست، بهبود وضعیت پرداخت دستمزد، بهبود کیفیت اقامتگاه‌ها (در ادامه اعتصاب فراگیر تابستان)
پتروشیمی دهدشت	مطالبات مزدی معوق
پتروشیمی ایلام	اخراج کارگران پیمانی
شرکت نفت گچساران	عدم پرداخت دستمزدها
نوید زر شیمی ماهشهر	پرداخت نشدن دستمزدها
پتروشیمی گچساران	پنج ماه دستمزد معوق
نفت آبادان	قراردادهای موقت، تبعیض در پرداخت دستمزدها
پتروشیمی شیمی بافت ماهشهر	تبعیض در شرایط کار و دستمزد، قراردادهای موقت، اجرای طرح طبقه‌بندی مشاغل
کارگران خدمات صنعتی پتروشیمی ماهشهر	اجرای طرح طبقه‌بندی مشاغل
کارگران تکاب صنعت پالایشگاه پنجم پارس جنوبی	اخراج کارگران معترض

^{۳۷} شورای سازماندهی اعتصاب کارگران پیمانی نفت، ۴ مهر ۱۴۰۰

• معدنکاران علیه غارت

در سال گذشته، کارگران معدن همچنان در رتبه‌های نخست حوادث کاری قرار داشتند؛ و دست‌کم ۲۸ کارگر معدن در نقاط مختلف ایران جانشان را از دست دادند.

رعایت نکردن دستورالعمل‌های ایمنی کار از سوی کارفرمایان و مالکان معادن، فرسوده بودن معادن و بهره‌برداری غیراستاندارد از آنها، عدم تأمین تجهیزات ایمنی برای کارگران و فقدان نظارت وزارت کار بر وضعیت کارگران شمار حوادث کار و حوادث کار منجر به مرگ را در میان معدنکاران افزایش داده است.

کارگران معدن در اعتراض به شرایط کاری در سال گذشته در چند منطقه دست به اعتراض گسترده زدند. در استان کرمان که یکی از قطب‌های معدنی ایران به شمار می‌رود معدنکاران محورهای ارتباطی را مسدود کردند. در آذربایجان شرقی نیز معدنکاران سونگون برای چند روز پیاپی دست از کار کشیدند.

گروه معترض	مطالبه	شکل اعتراض
کارگران فصلی معدن طلا آق دره ^{۳۸}	درخواست بازگشت به کار کارگران اخراج شده	تجمع
کارگران معدن مس دره زار روچون ^{۳۹}	- اجرا نشدن طرح طبقه بندی مشاغل - دستمزد اندک - حقوق نابرابر - قراردادهای موقت	تجمع/ دیدار با مسئولان استانی
کارگران معدن آسمینون جان	اجرا نشدن طرح	مسدود کردن جاده ارتباطی به

^{۳۸} [رادیو زمانه](#)، ۱ آذر ۱۴۰۰

^{۳۹} [خبرگزاری جمهوری اسلامی](#)، ۲۶ آبان ۱۴۰۰

مدت سه روز	طبقه‌بندی مشاغل • قراردادهای موقت • دستمزد اندک	فاریاب ^{۴۰}
تجمع و تحصن	• فروش سهام شرکت	کارگران معادن زغال سنگ کرمان ^{۴۱}
تحصن شش روزه	• تبعیض در پرداخت دستمزدها • شرایط کاری سخت • لغو خصوصی سازی • حذف پیمانکاران	کارگران بخش خصوصی معادن زغال سنگ کوهبنان ^{۴۲}
تجمع و تحصن	• اخراج کارگران • تبعیض در پرداخت دستمزد نیروهای رسمی و غیررسمی • قراردادهای موقت	کارگران مجتمع مس سونگون ^{۴۳}
تجمع	• اخراج و بازداشت کارگران	کارگران معدن میدوک شهر بابک ^{۴۴}

^{۴۰} شبکه اطلاع رسانی دانا، ۴ آذر ۱۴۰۰؛ [خبرگزاری جمهوری اسلامی](#)، ۴ آذر ۱۴۰۰

^{۴۱} [خبرگزاری کار ایران](#)، ۱۵ آبان ۱۴۰۰

^{۴۲} [رادیو زمانه](#)، ۸ مهر ۱۴۰۰

^{۴۳} [رادیو زمانه](#)، ۱۴ آذر ۱۴۰۰

^{۴۴} [خبرگزاری کار ایران](#)، ۴ مهر ۱۴۰۰

کارگران معدن زغال سنگ گل‌توت ^{۴۵}	• استثمار کارگران • تبعیض در دستمزدها • خصوصی سازی • شرکت‌های پیمانکاری	تحصن
---	--	------

• معلمان: آموزش سازمان‌یابی

کلایی‌سازی آموزش و پرورش در دو دهه اخیر باعث افزایش هزینه آموزش و استثمار شدیدتر معلمان شده است. وزارت آموزش و پرورش برای جبران کمبود معلم، معلمان موقت، خرید خدمتی، قراردادی، و حق‌التدریس را با قراردادهای غیردائم و دستمزد اندک به کار گرفته است.

در یک سال گذشته، با وجود تعطیلی مدارس تا شروع سال تحصیلی جدید، معلمان بارها در نقاط مختلف ایران دست به تجمع زدند.

لایحه رتبه‌بندی حقوق فرهنگیان که به دلیل مخالفت دولت، در مجلس تعدیل شد یکی از اصلی‌ترین عامل‌های اعتراضات معلمان است. شورای هماهنگی تشکلهای صنفی معلمان به عنوان سازمان‌دهنده اعتراضات صنفی «معلمان رسمی» همزمان با بازگشایی مدارس، دور تازه‌ای از اعتصاب و تجمع در سراسر ایران را شکل داد. از آغاز سال تحصیلی تا پایان سال میلادی ۲۰۲۱ معلمان ۴ اعتصاب و تحصن سراسری را سازمان داده‌اند.

جدول زیر خلاصه‌ای از اعتراضات گروه‌های مختلف معلمان را نشان می‌دهد.

گروه معترض	مطالبه	شکل اعتراض
معلمان رسمی ^{۴۶}	• تصویب لایحه رتبه‌بندی به گونه‌ای که حقوق معلمان هشتاد درصد اعضای هیئت	تجمع و تحصن در شهرهای مختلف صدور بیانیه

^{۴۵} راه آرمان کرمان، ۱۱ مهر ۱۴۰۰

^{۴۶} رادیو زمانه، ۳ مهر ۱۴۰۰؛ رادیو زمانه، ۱۱ مهر ۱۴۰۰؛ رادیو زمانه، ۲۲ مهر ۱۴۰۰؛ رادیو زمانه، ۲۰ آبان ۱۴۰۰

	علمی دانشگاه باشد. • آزادی معلمان زندانی و توقف تعقیب قضایی معلمان • آموزش رایگان	
تجمع در شهرهای مختلف	• پرداخت معوقات مزدی • اصلاح قراردادها • افزایش حقوق	معلمان خرید خدمتی
تحصن در مقابل مجلس و آموزش و پرورش	• استخدام در آموزش و پرورش	معلمان کارنامه سبز
تجمع در مقابل مجلس	• کاهش حقوق در دوره کرونا • ناامنی شغلی	معلمان مدارس غیرانتفاعی ^{۴۷}
تجمع مقابل مجلس تجمع مقابل ساختمان آموزش و پرورش در مراکز استانها نامه نگاری با مسئولان	• حقوق ناکافی • ناامنی شغلی • خارج از شمول طرح رتبه بندی	معلمان ماده ۲۸ اساسنامه دانشگاه فرهنگیان ^{۴۸}
تجمع در مقابل مجلس و آموزش و پرورش استان	• استخدام در آموزش و پرورش	معلمان پیش دبستانی ^{۴۹}

^{۴۷} [خبرگزاری فارس](#)، ۲۶ اردیبهشت ۱۴۰۰

^{۴۸} [رادیو زمانه](#)، ۲۸ اردیبهشت ۱۴۰۰؛ [رادیو زمانه](#)، ۲۶ اردیبهشت ۱۴۰۰

^{۴۹} [عصر جنوب](#)، ۱۰ مهر ۱۴۰۰

خوزستان		
آموزشیاران نهضت سواد آموزی	استخدام در آموزش و پرورش	تجمع در مقابل مجلس

اعتراضات معلمان به واسطه حضور تشکل‌های صنفی در بیشتر شهرهای ایران سازمان‌یافته و مستمر، و گسترده بود.

۲۲ آذر معلمان تجمعی سراسری را در ۸۰ شهر کشور ترتیب دادند که به لحاظ گستردگی و سازمان‌یافتگی در تاریخ اعتراضات صنفی سه دهه گذشته بی‌سابقه بود.

حکومت برای مقابله با اعتراضات معلمان شمار فراوانی از اعضای کانون‌های صنفی معلمان در شهرهای مختلف را تهدید، احضار یا بازداشت کرد.

• کارکنان سلامت: بی‌پناه در مقابل ویروس کلایی‌سازی

ویروس کرونا شرایط را برای پرستاران ایران سخت‌تر کرده است.

موج‌های پیاپی همه‌گیری با فاصله زمانی کوتاه کادر درمان و به ویژه پرستاران را فرسوده‌تر کرد؛ ساعت کار پرستاران طولانی‌تر شد؛ و قانون ارتقا بهره‌وری کادر درمان که قرار بود اجرا شود، به دلیل کمبود پرستار در زمان همه‌گیری کرونا متوقف شد.^{۵۰}

بیش از صد پرستار از آغاز همه‌گیری کرونا جانشان را از دست دادند. حداقل ۱۲۵ هزار پرستار نیز به کووید-۱۹ مبتلا شدند. برخی از پرستاران مبتلا شده ناچار شدند برای دوره طولانی از مرخصی بدون حقوق استفاده کنند و یا شغل خود را ترک کنند.^{۵۱} تقاضای پرستاران برای مهاجرت نیز از زمان همه‌گیری کرونا افزایش یافته است و به گفته مسئولان نظام پرستاری، دو هزار پرستار ایران را ترک کرده‌اند.

خصوصی‌سازی بخش سلامت، و تاخیر در اجرای قانون تعرفه‌گذاری خدمات پرستاری، موجب شکاف دستمزد میان پرستاران رسمی و غیررسمی شده که با قراردادهای متفاوت مشغول به کار هستند.

^{۵۰} گزارش ویژه زمانه در باره پرستاران، اردیبهشت ۱۴۰۰

^{۵۱} خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۱ اردیبهشت ۱۴۰۰

قانون تعرفه‌گذاری خدمات پرستاری ۱۵ سال قبل تصویب شد اما تا به حال اجرا نشده است. پرستاران می‌گویند پزشکان از عدم اجرای این قانون نفع می‌برند و مانع عدم اجرای آن شده‌اند.

براساس اعلام مسئولان نظام صنفی پرستاران در ایران، از ۲۵۰ هزار نفر عضو جامعه پرستاری، ۳۵ درصد آنها با قراردادهای موقت و به صورت پیمانی کار می‌کنند. این دسته از پرستاران در موقعیت نابرابری مزدی و امتیازی قرار دارند؛ و بیشتر مورد تبعیض قرار می‌گیرند.^{۵۲}

شرکت‌های پیمانکاری نیروی انسانی دستمزد اندک پرستاران را با تأخیر پرداخت می‌کنند و از پرداخت مزایای شغلی آنها سر باز می‌زنند.

پرستاران هنوز نتوانسته‌اند یک تشکل صنفی مستقل از خانه پرستار و سازمان نظام پرستاری، که تحت نفوذ نهادهای حکومتی قرار دارند، ایجاد کنند. قراردادهای متفاوت و موقت که پرستاران را به گروه‌های مختلف تقسیم کرده و برخوردهای امنیتی در محل کار از دلایل اصلی عدم ایجاد تشکل صنفی مستقل است.

در غیاب تشکل مستقل اما پرستاران در یک‌سال گذشته بارها در شهرهای مختلف به خیابان آمدند تا به استعمار، خصوصی‌سازی بخش درمان و موقتی‌سازی نیروی کار اعتراض کنند.

تبعیض دستمزدها و پزشک‌سالاری در نظام سلامت ایران، پزشکان تازه کار را هم که در حال گذراندن دوره طرح خود هستند به اعتراض واداشته است.

^{۵۲} [رادیو زمانه](#)، ۲۳ اردیبهشت ۱۴۰۰

سرکوب: زندان، شلاق و اخراج

همزمان با گسترده‌تر شدن اعتراضات کارگری، حکومت سرکوب کارگران، فعالان صنفی و مدافعان حقوق کارگران را شدت بخشیده است.

جمهوری اسلامی با تصویب قوانین و بخشنامه‌های مختلف تحت عنوان «بهبود فضای کسب و کار»، بهره‌کشی از کارگران در بخش‌های مختلف را تسهیل می‌کند و همزمان فعالان صنفی معترض به این وضعیت را بازداشت، محاکمه و زندانی و از کار اخراج می‌کند.

در یک‌سال گذشته شمار زیادی از اعضای کانون‌های صنفی معلمان، سندیکای اتوبوسرانی تهران، اتحادیه آزاد کارگران، کمیته هماهنگی برای ایجاد تشکلهای کارگری و دیگر مدافعان حقوق کارگران به نهادهای امنیتی احضار، بازداشت و زندانی شدند. برخی از فعالان کارگری همچون عثمان اسماعیلی و محمود صالحی در طول سال چند مرتبه احضار و بازداشت شدند. پروین محمدی نیز به صورت غیابی محاکمه و به زندان محکوم شد.

اخراج کارگران معترض از محل کار نیز یکی از ابزارهای سرکوب کارگران برای جلوگیری از گسترده‌تر شدن اعتراضات است که به صورت ویژه در مناطق آزاد تجاری رایج است.

در یک سال گذشته دست‌کم بازداشت ۶۴ فعال کارگری / مدافع حقوق کارگران به ثبت رسید. ۹ فعال کارگری به بیش از ۲۷۰ ماه زندان، ۱۲۴ ضربه شلاق و ۲۳ میلیون تومان جریمه نقدی محکوم شدند. ۴۲ فعال کارگری یا مدافع حقوق کارگران نیز به مراجع قضایی احضار شدند.

جدول زیر بخشی از سرکوب کارگران و مدافعان حقوق کارگران در طول سال ۲۰۲۱ را نشان می‌دهد. برخی از افراد بیش از یک‌بار احضار، بازداشت یا محاکمه شدند.

شکل سرکوب	اسامی
بازداشت	۹ تن از کارگران معترض شهرداری منطقه ۲ اهواز ^{۵۳} کارگران معترض کاشی سامان ^{۵۴} عثمان اسماعیلی، فعال کارگری در سقز ^{۵۵}

^{۵۳} عصر جنوب، ۱۴ خرداد ۱۴۰۰

^{۵۴} اتحاد آزاد کارگران، ۹ اردیبهشت ۱۴۰۰

^{۵۵} رادیو زمانه، ۲۹ مهر ۱۴۰۰

محبوبه فرحزادی، فعال صنفی بازنشستگان^{۵۶} نصرت بهشتی، معلم بازنشسته^{۵۷} اصغر امیرزادگان، معلم بازنشسته^{۵۸} غلامرضا غلامی کندازی، فعال صنفی معلمان^{۵۹} مریم صادقی، عضو کمیته هماهنگی برای ایجاد تشکل‌های کارگری^{۶۰} عزیز قاسم زاده، عضو کانون صنفی معلمان گیلان^{۶۱} ۳۰ نفر از شرکت‌کنندگان در تجمع روز کارگر در تهران و کردستان^{۶۲} عسل محمدی، فعال مدافع حقوق کارگران^{۶۳} هیراد پیربدایی، فعال مدافع حقوق کارگران مازیار سیدنژاد، فعال کارگری رسول بدایی، بازرس کانون صنفی معلمان^{۶۴} لیلا حسین زاده، فعال دانشجویی مدافع حقوق کارگران^{۶۵} عالیه اقدام دوست، فعال حقوق زنان و مدافع حقوق کارگران ستار زارعی، شاعر و مدافع حقوق کارگران^{۶۶}	
آمانج امینی، عضو کانون صنفی معلمان کردستان^{۶۷}	احضار

^{۵۶} [اتحادیه آزاد کارگران](#)، ۸ خرداد ۱۴۰۰

^{۵۷} کانال صنفی معلمان، ۱۵ مرداد ۱۴۰۰

^{۵۸} هرا، ۶ مرداد ۱۴۰۰

^{۵۹} [هرا](#)، ۱۷ شهریور ۱۴۰۰

^{۶۰} [رادیو زمانه](#)، ۲ آبان ۱۴۰۰

^{۶۱} [رادیو زمانه](#)، ۱۹ مهر ۱۴۰۰

^{۶۲} [رادیو زمانه](#)، ۱۱ اردیبهشت ۱۴۰۰

^{۶۳} [رادیو زمانه](#)، ۱۶ آبان

^{۶۴} [رادیو زمانه](#)، ۲۰ آذر ۱۴۰۰

^{۶۵} [رادیو زمانه](#)، ۱۶ آذر ۱۴۰۰

^{۶۶} [رادیو زمانه](#)، ۱۲ آذر ۱۴۰۰

^{۶۷} [رادیو زمانه](#)، ۲۱ آبان ۱۴۰۰

جعفر ابراهیمی، کانون صنفی معلمان^{۶۸} تیمور باقری کودکانی، عضو کانون صنفی معلمان گیلان^{۶۹} محمود صدیقی پور، عضو کانون صنفی معلمان گیلان^{۷۰} داود رضوی، عطا باباخانی و علی قربانیان از اعضای سندیکای کارگران شرکت واحد^{۷۱} پروین محمدی، عضو هیئت مدیره اتحادیه آزاد کارگران مازیار سیدنژاد، فعال کارگری کامیار فکور، امیرعباس آزرمنوند، رهام یگانه، فعال مدافع حقوق کارگران^{۷۲} محمود ملاکی، عضو کانون صنفی معلمان بوشهر^{۷۳}	
اصغر فیروزی، فعال مدافع حقوق کارگران علیرضا ثقفی، مدافع حقوق کارگران حیدر قربانی، عضو هیئت مدیره اتحادیه آزاد کارگران ایران به ۱۱ سال زندان محکوم شد^{۷۴} پروین محمدی، عضو هیئت مدیره اتحادیه آزاد کارگران^{۷۵} کامیار فکور، روزنامه نگار مدافع حقوق کارگران^{۷۶}	صدور حکم/اجرای حکم

^{۶۸} کانال صنفی معلمان، ۱۷ شهریور ۱۴۰۰

^{۶۹} کانال صنفی معلمان، ۱۸ مرداد ۱۴۰۰

^{۷۰} کانال صنفی معلمان، ۱۸ مرداد ۱۴۰۰

^{۷۱} [سندیکای رانندگان شرکت واحد اتوبوسرانی تهران](#)، ۱۱ فوریه ۲۰۲۱

^{۷۲} [رادیو زمانه](#)، ۲۷ مهر ۱۴۰۰

^{۷۳} [شورای هماهنگی کانون صنفی معلمان](#)، ۲۴ آبان

^{۷۴} [رادیو زمانه](#)، ۱۵ خرداد ۱۴۰۰

^{۷۵} [رادیو زمانه](#)، ۱۶ آذر ۱۴۰۰

^{۷۶} [هرانا](#)، ۱۱ آبان ۱۴۰۰

تایید حکم حبس و شلاق اسماعیل گرامی، معلم بازنشسته^{۷۷} محمدتقی فلاحتی، دبیر شورای هماهنگی کانون صنفی معلمان جوانمیر مرادی، عضو کمیته هماهنگی برای ایجاد تشکلهای کارگری آرش جوهری، فعال کارگری مهران رئوف، فعال کارگری	
نماینده‌گان کارگران ایران خودرو تبریز چند تن از کارگران معترض پارس جنوبی نمایندگان کارگران اداره کل بنادر و دریانوردی خوزستان^{۷۸} غریب حویزآوی و حسین رضایی از نمایندگان کارگری در گروه صنعتی ملی فولاد^{۷۹} ۳۵ کارگر پالایشگاه تهران به دلیل شرکت در اعتصاب ابوالفضل صدیقی و حامد جانشکار هرزندی کارگر نگهداری خط و ابنیه فنی راه آهن ناحیه آذربایجان شرقی^{۸۰} چند تن از کارگران سیمان سپاهان اصفهان به دلیل شرکت در اعتراضات صنفی^{۸۱} محمد حبیبی، سخنگوی کانون صنفی معلمان ۱۰۰ کارگر معدن طلا آق دره^{۸۲} سه کارگر کارخانه سیمان کارون به دلیل پیگیری حادثه کار منجر به فوت یک کارگر^{۸۳}	اخراج از کار

^{۷۷} [رادیو زمانه](#)، ۳۰ شهریور

^{۷۸} [خبرگزاری کار ایران](#)، ۱ اردیبهشت ۱۴۰۰

^{۷۹} [اتحادیه آزاد کارگران](#)، ۲۲ خرداد ۱۴۰۰

^{۸۰} اتحادیه آزاد کارگران، ۷ تیر ۱۴۰۰

^{۸۱} اتحادیه آزاد کارگران، ۹ تیر ۱۴۰۰

^{۸۲} [رادیو زمانه](#)، ۳۰ آبان ۱۴۰۰

^{۸۳} [مهر](#)، ۴ آبان ۱۴۰۰

۱۵۰ کارگر ریسندگی شاهین شهر کارگران پتروشیمی خمین^{۸۴} کارگران شیر ایلام^{۸۵} کارگران الیاف بنیاد مستضعفان^{۸۶} چهار کارگر معترض میدان میدوک شهربابک^{۸۷} کارگران نفت و گاز شرکت تسکو در عسلویه^{۸۸}	
--	--

^{۸۴} شورای سازماندهی کارگران بیمانی نفت، ۴ آبان ۱۴۰۰

^{۸۵} فارس، ۴ آبان ۱۴۰۰

^{۸۶} صدا و سیما، ۱۷ آذر ۱۴۰۰

^{۸۷} خبرگزاری کار ایران، ۴ مهر ۱۴۰۰

^{۸۸} شعار سال، ۲۳ آذر ۱۴۰۰

همه‌گیری کرونا و توقف آموزش حضوری موجب افزایش شمار کودکان بازمانده از تحصیل و ترک تحصیل دانش‌آموزان فقیر شده است.

موضوع عدم دسترسی دانش‌آموزان به شبکه اینترنت یا ابزارهای آموزش آنلاین مانند گوشی همراه، تبلت و کامپیوتر است. وزارت آموزش و پرورش ترک تحصیل ۹۷۰ هزار دانش‌آموز را تایید می‌کند، مرکز پژوهش تأمین اجتماعی اما برآورد کرده است بیش از سه میلیون دانش‌آموز به دلیل عدم دسترسی به آموزش مجازی از تحصیل بازمانده‌اند.

همزمان با این وضعیت، سلطه دوباره طالبان بر افغانستان موج تازه‌ای از مهاجرت افغانستانی‌ها به ایران را شکل داد. اگرچه جمهوری اسلامی ایران با ایجاد اردوگاه‌های مرزی و سخت‌گیری و کنترل بیشتر در مرزها مانع ورود افغانستانی‌ها به ایران شد، اما مسئولان استانی ادعا کرده‌اند که در نتیجه این موج مهاجرتی شمار کودکان کار افزایش یافته است.

به گفته رئیس انجمن مددکاران اجتماعی ۸۰ درصد کودکان کار به دلیل فقر اقتصادی کار می‌کنند.^{۸۹} بنا به نتایج یک پژوهش نیز که تجربه زیسته کودکان کار دختر را در تهران بررسی کرده، فقر اقتصادی یکی از عامل‌های اصلی کار کودکان دختر است.^{۹۰}

مدیر عامل سازمان رفاه، خدمات و مشارکت‌های اجتماعی شهرداری تهران هشدار داده که «موج جدید کودکان کار» در راه است.^{۹۱}

مقام‌های دولتی از بیان آمار دقیق کودکان کار خودداری می‌کنند و «فعالان حقوق» کودک نیز آمار متفاوتی از کودکان کار ارائه می‌دهند. به روایت نهادهای دولتی پانصد هزار کودک کار در ایران اشتغال دارند. این در حالی است که به گفته رئیس انجمن مددکاری اجتماعی ایران تنها شمار کودکانی که در کارگاه‌های خارج از شمول قانون کار (همچون خیاطخانه‌ها، قالبیافی‌ها، تعمیرگاه‌ها و کارگاه‌های کوچک) اشتغال دارند حدود ۷ میلیون نفر است.^{۹۲}

قوانین کار جمهوری اسلامی حداقل سن اشتغال را ۱۵ سال می‌داند و به همین دلیل کودکان ۱۵ تا ۱۸ ساله در آمارهای مربوط به کار کودکان نادیده گرفته می‌شوند. همچنین کودکان کار شاغل در مشاغل خانگی یا کارگاه‌های خانوادگی نیز در آمارهای دولتی جایی ندارند.

^{۸۹} عصر ایران، ۱۶ خرداد ۱۴۰۰

^{۹۰} خبرگزاری دانشجویان ایران، ۱۳ اردیبهشت ۱۴۰۰

^{۹۱} ایلنا، ۲۱ مهر ۱۴۰۰

^{۹۲} رادیو زمانه، ۱۴ آذر ۱۴۰۰

شهرداری تهران، که با واسطه و از طریق شرکت‌های پیمانکاری کودکان را به کار می‌گیرد، «ساماندهی کودکان کار» را به سپاه پاسداران واگذار کرده است.^{۹۳} شهرداری تهران همچنین اعلام کرده قصد دارد برای «مقابله با زباله‌گردی» سطل‌های زباله را «قفل‌دار» کند؛^{۹۴} این طرح اما بیش از آنکه در جهت حمایت از کودکان کار باشد (که راه دیگری جز زباله‌گردی برای تأمین معاش ندارند)، در جهت تأمین منافع «مدیریت پسماند» و شرکت‌های پیمانکاری‌ای است که در این حوزه فعال هستند.

در دیگر شهرهای ایران هم طرح «ساماندهی کودکان کار» به اجرا درآمد. در طرح «ساماندهی» کودکان کار، مشخصات و تصویر «عنیه» چشم کودکانی که در خیابان دستگیر و به مراکز نگهداری موقت منتقل می‌شوند، ثبت می‌شود. دولت در صورتی که خانواده کودک را شناسایی کند از آنها تعهد می‌گیرد که اجازه ندهند فرزندشان دوباره در خیابان کار کند. به گفته مدیرکل بهزیستی تهران، در صورتی که یک کودک کار دو مرتبه بازداشت شود، با توجه به تعهد پیشین خانواده، پرونده او و خانواده‌اش به مراجع قضایی ارجاع داده خواهد شد؛ اگر کودک بازداشت شده «مهاجر» باشد، رد مرز می‌شود و اگر ایرانی باشد، والدین او جریمه خواهند شد.^{۹۵}

مسئولان دولتی ایران مدعی‌اند که بیش از ۷۰ درصد کودکان کار «اتباع خارجی» اند. کودکان مهاجر، که اغلب افغانستانی‌اند، در کوره‌های آجرپزی، جمع‌آوری زباله و کارگاه‌های تفکیک زباله تحت استثمار قرار دارند.

در مراکز جمع‌آوری و تفکیک زباله، کودکان بدون هیچ‌گونه وسایل حفاظتی و بهداشتی کار می‌کنند و در معرض انواع بیماری‌ها قرار دارند.

^{۹۳} [اسکان نیوز](#)، ۲۸ مهر ۱۴۰۰

^{۹۴} [ایلنا](#)، ۳۰ شهریور ۱۴۰۰

^{۹۵} [خبرگزاری کار ایران](#)، ۱۸ اردیبهشت ۱۴۰۰

سلطه دوباره طالبان بر افغانستان شمار آوارگان پناهجو از این کشور را افزایش داد.

ایران که پیش از سلطه طالبان نیز اقامت افغانستانی‌ها را محدود و سخت‌تر کرده بود، مرزهایش را به روی آوارگان بست و اعلام کرد که به پناهجویان افغانستانی در اردوگاه‌های مرزی مستقر در سیستان و بلوچستان، خراسان جنوبی و خراسان رضوی به صورت موقت اسکان می‌دهد و سپس آنها را به افغانستان باز می‌گرداند.^{۹۶}

سازمان بین‌المللی مهاجرت دو ماه پس از استقرار طالبان در افغانستان از «اخراج ۲۸ هزار پناهجوی افغان» تنها در یک هفته از ایران خبر داد. بر اساس این گزارش، ایران ۳۲۰۰ کودک افغانستانی را بدون والدینشان رد مرز کرده است. شمار پناهجویانی که در طول سال گذشته از ایران به افغانستان بازگردانده شدند، بیش از نیم میلیون نفر بود.^{۹۷}

مهاجران افغانستانی دارای اقامت در ایران هم در یک سال گذشته با محدودیت‌های بیشتری روبرو شدند. علاوه بر افزایش هزینه معیشت و محروم بودن آنها از حمایت‌های اندک دولتی، داشتن کد ملی برای مهاجران افغانستانی‌ها برای خرید برخی خدمات عمومی الزامی اعلام شد.

همچنین کارگران افغانستانی در شهرداری تهران به دلیل نداشتن کارت ملی، ضد کرونا واکسینه نشدند.

^{۹۶} همشهری آنلاین، ۲۷ مرداد ۱۴۰۰

^{۹۷} [رادیو زمانه](#)، ۲۱ آبان ۱۴۰۰

همه‌گیری کرونا شمار کارگران غیررسمی را افزایش داده است. به اذعان نهادهای حکومتی، بالغ بر شش میلیون نفر کارگر بدون بیمه و قرارداد مشغول کار اند.

دستفروشان، رانندگان پیک‌های حمل بار، رانندگان حمل و نقل درون شهری شرکت «اسنپ»، فروشندگان فروشگاه‌های پوشاک و کارگران رستوران‌ها از جمله کارگران «غیررسمی» بودند که در یک سال گذشته شرایط دشوارتری را تجربه کردند.

در آغاز سال، فعالیت دستفروشان در حداقل ۴۳ شهر در حالی ممنوع اعلام شد. حمایت معیشتی از این گروه در آغاز همه‌گیری کرونا به بنیاد مستضعفان سپرده شده بود. این بنیاد حکومتی تا به حال تنها دو مرحله به شمار محدودی از دستفروشان در تهران کارتهای یک میلیون تومانی تحویل داده است.^{۹۸} دولت نه تنها اقدام حمایتی مناسبی از دستفروشان انجام نداد بلکه در بسیاری از شهرها، بعضاً با اعلام خشونت، مانع فعالیت آنها شد. در اهواز بازار دستفروشان شبانه تخریب شد.^{۹۹} در سنج دستفروشی در خیابان فرودسی ممنوع گردید.^{۱۰۰}

در سایر شهرها نیز دستفروشان هدف تهاجم ماموران سد معبر شهرداری قرار گرفتند. در منطقه ۲۰ تهران، ماموران سد معبر با خشونت به یک دستفروش حمله کردند.^{۱۰۱}

خشونت ماموران سد معبر شهرداری در سال‌های اخیر فزونی گرفته است. آنها علاوه بر برخورد خشن با زنان و مردان دستفروش، دستفروشان زن را آزار جنسی می‌دهند. سایت دیده‌بان آزار که خشونت و آزار جنسی را در ایران رصد می‌کند در یک گزارش تجربه زنان دستفروشی را روایت کرده که مورد آزار و خشونت جنسی از سوی ماموران سد معبر شهرداری یا ماموران مترو قرار گرفته‌اند.^{۱۰۲}

شرایط کار برای رانندگان مسافربر و جابجایی غذا «اسنپ» هم، که به گفته مسئولان این شرکت شمار آنها در یک سال گذشته حدود یک میلیون نفر افزایش یافته، سخت‌تر شد.^{۱۰۳}

کارگران رستوران‌ها در اثر همه‌گیری کرونا شغل خود را از دست دادند. برآورد می‌شود حداقل ۳۰ درصد کارگران رستوران‌ها طی یک سال گذشته بیکار شده باشند.

^{۹۸} [مشرق نیوز](#)، ۱۱ بهمن ۱۳۹۹

^{۹۹} [خبرگزاری جمهوری اسلامی](#)، ۱۵ دی ۱۳۹۹

^{۱۰۰} [رادیو زمانه](#)، ۲۴ دی ۱۳۹۹

^{۱۰۱} [رادیو زمانه](#)، ۲۶ اردیبهشت ۱۴۰۰

^{۱۰۲} [دیده‌بان آزار](#)، ۱۱ اردیبهشت ۱۴۰۰

^{۱۰۳} [رادیو زمانه](#)، ۵ دی ۱۴۰۰

محل کار همچون قتل‌گاه کارگران

مقررات‌زدایی از فضای کسب و کار، واگذاری بازرسی فنی به بخش خصوصی و کمبود بازرس برای سرکشی به کارگاه‌های تحت نظر وزارت کار، شمار حوادث کار را افزایش داد. براساس اعلام وزیر کار، حوادث کار سالانه جان حداقل ۷۰۰ کارگر را می‌گیرد.

بر اساس ماده ۹۵ قانون کار، مسئولیت اجرای مقررات و ضوابط فنی و بهداشت کار بر عهده کارفرما یا مسئولین واحدهای اقتصادی است. هر گاه بر اثر عدم رعایت مقررات مذکور از سوی کارفرما یا مسئولین واحد، حادثه‌ای رخ دهد، شخص کارفرما یا مسئول واحد از نظر کیفری و حقوقی مسئول است.

وظیفه نظارت و بازرسی از کارگاه‌ها نیز بر اساس آنچه که در قانون کار آمده به اداره کل بازرسی وزارت کار واگذار شده است. اداره بازرسی کار ایران اما به دلیل آنچه که کمبود نیروی انسانی عنوان می‌شود، بازرسی‌ها را کاهش داده است.

رئیس هیات مدیره انجمن مسئولین ایمنی و بهداشت استان مرکزی در واکنش به وقوع حوادث کاری در معادن گفت: «کمبود تعداد بازرسان کار و عدم به‌کارگیری مسئولان ایمنی در کارگاه‌ها عواملی هستند که منجر به بروز حادثه می‌شوند. کارشناسان ایمنی کار در تمامی کارگاه‌های کشور حضور دارند، اما این موضوع مهم در معادن نهادینه نشده؛ یعنی یک افسر ایمنی برای نظارت بر عملکرد کارفرما وجود ندارد و نظارت وزارت کار دقیق نیست.»^{۱۰۴}

وزارت کار بخشی از مسئولیتش در بازرسی از واحدهای کارگاهی را به بخش غیردولتی واگذار کرده است و در نظر دارد این روند را ادامه دهد. حاتم شاکرمی، معاون روابط کار وزارت کار در اردیبهشت ماه کمبود بازرس در وزارت کار را تایید کرد و گفت که برنامه وزارتخانه استفاده از ظرفیت تشکلهای غیردولتی در بازرسی از کارگاه‌ها است.^{۱۰۵}

دسترسی به آمار دقیق از فراوانی حوادث کار و شمار کارگرانی که بر اثر حوادث کار جان خود را از دست می‌دهند، به دلیل عدم شفافیت اطلاعات رسمی و ثبت نشدن تمامی مرگ‌های ناشی از حوادث کار دشوار است.

جدول زیر بر اساس گزارش و اخبار منتشر شده در رسانه‌های خبری ایران تنظیم شده است و بازه زمانی ۹ ماه پایانی سال ۲۰۲۱ را شامل می‌شود. در این مدت، مرگ و مصدومیت نزدیک به ۹۰۰ کارگر به ثبت رسیده است. کارگران ساختمانی، معدنکاران و کارگران بخش خدمات عمومی در صدر جدول حوادث کاری قرار دارند. شمار مصدومیت و مرگ کارگران بخش عمومی به دلیل همه‌گیری کرونا افزایش یافته است.

^{۱۰۴} [رادیو زمانه](#)، ۱۹ اردیبهشت ۱۴۰۰

^{۱۰۵} [خبرگزاری دانشجویان ایران](#)، ۱۲ اردیبهشت ۱۴۰۰

بخش	مرگ	مصدومیت
ساختمان و مقنی	۱۳۹	۹۲
معدن	۲۶	۲۷
کارگاه کوچک	۳۲	۴۰
واحد بزرگ	۲۸	۱۹۱
خدمات عمومی	۵۱	۸۱
کشاورزی	۳۴	۱۴۷
جمع	۳۱۰	۵۷۸

در طول یک سال گذشته، به گزارش نهادهای ناظر بر وضعیت حقوق بشر در کردستان، ۴۶ کولبر کرد در مناطق مرزی استان‌های آذربایجان غربی، کردستان و کرمانشاه در نتیجه تیراندازی نیروهای مرزبانی، سوانح طبیعی و... جان باختند. ۱۲۲ نفر نیز مجروح شدند.

۱۷ کولبر با شلیک ماموران مرزبانی ایران و ۴ کولبر به دست مرزبان ترکیه به قتل رسیدند.

یک کودک کولبر پس از توقیف احشام باربرش توسط ماموران مرزبانی ایران اقدام به خودکشی کرد و جان باخت. ۵ کولبر بر اثر سقوط بهمن، ۳ کولبر بر اثر سرمازدگی، ۳ کولبر بر اثر سقوط از ارتفاع، ۳ کولبر بر اثر سکنه قلبی در حین حمل بار، ۱ کولبر بر اثر غرق‌شدگی در رودخانه و ۹ کولبر به دلیل تصادفات جاده‌ای جان خود را از دست دادند.

شلیک و شکنجه ماموران نظامی ایران ۷۷ کولبر را مجروح و مصدوم کرد. ۳ کولبر در نتیجه تیراندازی و شکنجه توسط نیروهای مرزبانی ترکیه، یک کولبر در نتیجه تیراندازی نیروهای مرزبانی عراق و ۱۲ کولبر بر اثر سقوط از ارتفاع و ۳ نفر به دلیل انفجار مین مجروح شدند. ۲۶ کولبر نیز در سوانح مختلف دیگر دچار مصدومیت شدند.^{۱۰۶}

^{۱۰۶} گزارش سالانه وضعیت حقوق بشر در کردستان، شبکه حقوق بشر کردستان

به صفحه ویژه حقوق کارگران در ایران سر بزنید:

فارسی

<https://www.radiozamaneh.com/labor-rights>

English

[https //en.radiozamaneh.com/labor/](https://en.radiozamaneh.com/labor/)

حقوق کارگران در ایران
بنیاد رسانه‌ای زمانه